

Strafbare uitoefening van het beroep van geneeskundige

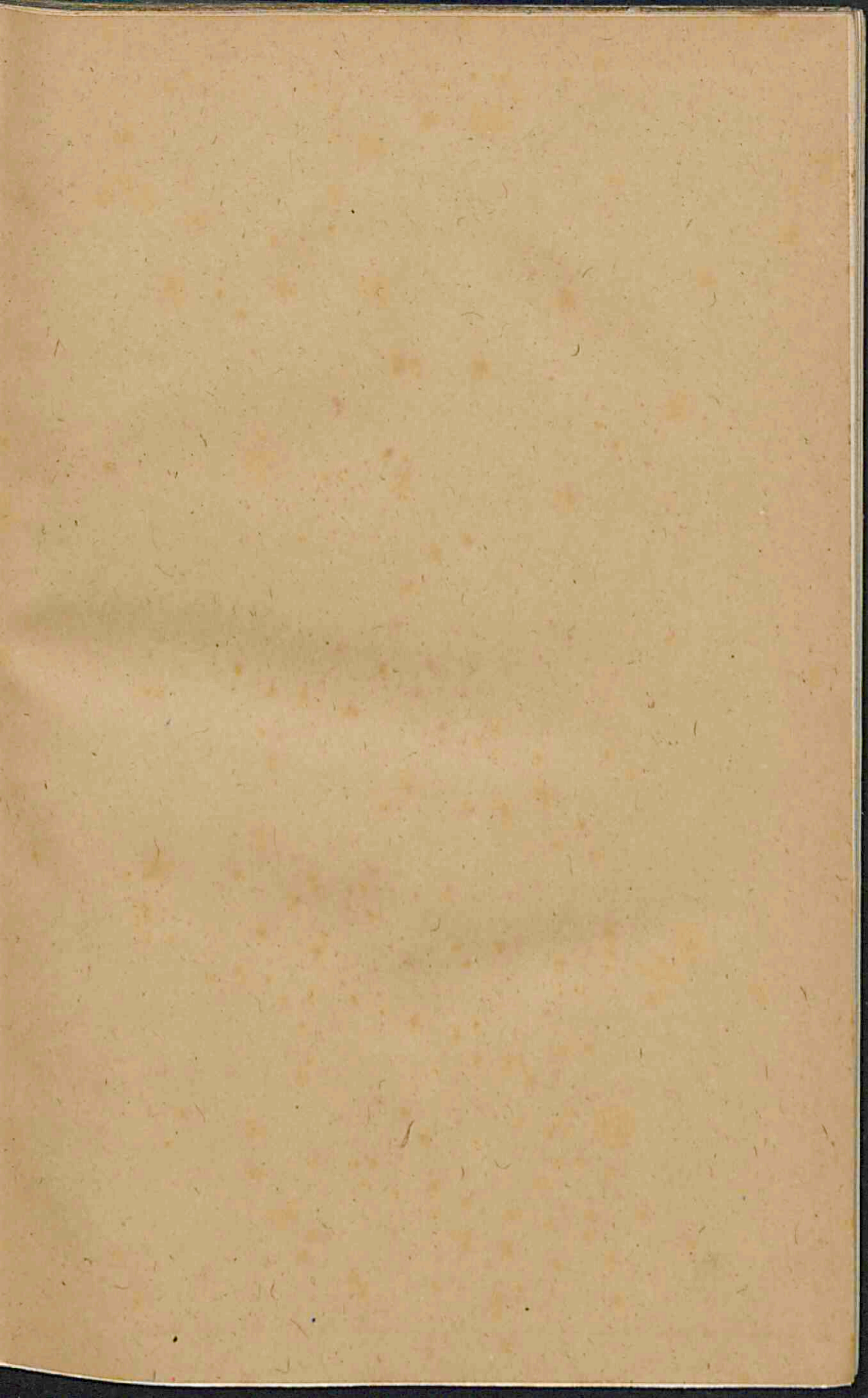
<https://hdl.handle.net/1874/238622>

**Strafbare uitoefening van het
Beroep van Geneeskundige.**

C. F. PAHUD DE MORTANGES.

u.
2

A. qu,
192

STRAFBARE UITOEFENING

VAN

het beroep van Geneeskundige.

STRAFBARE UITOEFENING
VAN
HET BEROEP VAN GENEESKUNDIGE.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,
AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA BEKOMEN MACHTING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Mr. J. Baron d'AULNIS DE BOUROUILL,

Hoogleeraar in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid,

EN

MET TOESTEMMING VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op Maandag 15 April 1889, des namiddags te 3 $\frac{1}{2}$ uur,

DOOR

CHARLES FERDINAND PAHUD DE MORTANGES,

geboren te Tjandjoer.

HAARLEM,
DE ERVEN LOOSJES.

VOORWOORD.

Bij het eindigen van mijne Academische studiën is het mij een aangename taak mijn dank te betuigen aan de Hoogleeraren der Utrechtsche Universiteit, wier onderwijs ik het voorrecht had te mogen genieten.

In het bijzonder voel ik mij gedrongen hierbij openlijk mijne warme erkentelijkheid te betuigen aan mijnen Hooggeachten Promotor, Mr. M. S. Pols, voor de hulp, de bereidvaardigheid en vooral de humaniteit, mij bij het samenstellen van dit proefschrift betoond.

Vivat, floreat, crescat Academia Rheno-Trajectina in æternum!

INLEIDING.

„Indien het eene waarheid is, dat in de volksgezondheid een krachtig element is gelegen voor volkswelvaart, niet alleen tot vermeerdering van den nationalen rijkdom, maar ook tot uitbreiding van kennis en zedelijkheid, dan is de zorg voor het leven en de gezondheid der ingezetenen een der eerste en duurste plichten van ieder Staatsbestuur.” ¹⁾

In eene wél geordende maatschappij is de Staat, zoowel in haar eigen belang, als in dat van hare leden, verplicht te waken, dat de gezondheid en het leven der burgers niet roekeloos op het spel worde gezet en prijs gegeven aan onkunde en ongeschiktheid.

Dergelijke beschouwingen voorzeker, hebben ook den Nederlandschen wetgever geleid bij het samenstellen der zoogenaamde Geneeskundige wetten.

¹⁾ Dr. Idzerda in de zitting van de Tweede Kamer van 7 Maart 1865.

Wij zullen ons niet wagen aan eene historisch-kritische beschouwing van de vraag, in hoeverre de wetten van 28 Juni 1816 Stbl. 32, 12 Maart 1818 Stbl. 16, 27 Maart 1838 Stbl. 10 mogen geacht worden te hebben voldaan aan haar taak, in hoeverre, ook voor haar tijd zij hebben gefaald. Wij vreezen, dat deze taak voor onze krachten te zwaar zou blijken te zijn; maar bovendien zijn, althans de gebreken dier oude wetgeving zoo dikwijls uiteengezet, dat eene speciale bespreking tamelijk overbodig mag worden geacht.

Een kort overzicht van den toen bestaanden toestand moge dus voldoende zijn.

In het begin dezer eeuw bevond zich de uitoefening van de geneeskunst ten platten lande grootendeels in handen van onbevoegden, althans van de zoodanigen, die geene genoegzame wetenschappelijke opleiding hadden genoten; terwijl de medicinae-doctoren meestal in de steden, de middelpunten van verkeer en beschaving waren gevestigd.

De wetgever, die in dezen toestand verbetering wilde aanbrengen, zonder dat het platte land van alle geneeskundige hulp beroofd werd, was wel genoodzaakt, om de verschillende geneeskundige standen, zooals die vroeger bij de gilden bestonden in wezen te houden, en aan de geneeskundigen ten platten lande mindere eischen van bekwaamheid te stellen, dan aan de stedelijke geneeskundigen. Het groote gebrek der wetgeving van 1818 was dus: toelating van geneeskundigen, zonder vereischte letterkundige en wiskundige opleiding, onmisbaar voor studie en beschaving in het algemeen, zonder voorbereidende natuurkundige ken-

nis, die de grondslag is voor de beoefening van de geneeskundige wetenschappen en zonder volledige kennis van enkele takken der geneeskunst. Dat deze lieden wèl ten platten lande en niet in de steden hun praktijk mochten uitoefenen, was niet omdat, gelijk wel eens wordt beweerd, de wetgever het leven en de gezondheid der plattelandsbewoners minder telde dan het leven en de gezondheid der stedelingen, doch, gelijk boven reeds blijkt, om te voorzien in de bestaande behoefte aan betere geneeskundige hulp ten platten lande.

Doch er is meer:

Door 13 verschillende provinciale commissiën werden de examens afgenomen. Deze commissiën hadden natuurlijk hunne verschillende inzichten en opvattingen, waardoor naast de bekwamen ook de minder bekwamen konden worden toegelaten.

Zoo was er ook onderscheid tusschen de verschillende takken der geneeskunst en daaruit voortvloeiend verschil van stand en bevoegdheid, waaruit dikwijls twist en gerechtelijke vervolging ontstond, omdat niemand in staat was de grenzen tusschen geneesheel- en verloskunde aan te wijzen.

Dat een dergelijke toestand de treurigste gevolgen na zich kan slepen, behoeft geen betoog.

In andere landen was het echter niet veel beter gesteld, gelijk blijkt uit een dier geestige vertellingen van Fritz Reuter, waar een Mecklenburger, die zich op eene badplaats bevond, uren moest wachten op eenen heelmeester, daar de baddokter de wet zou overtreden door den patient eenige bijenangels uit de huid te halen.

En eene dergelijke geneeskundige wetgeving, die, zoowel in beginsel als in bepalingen, zoo vaak is genoemd onwetenschappelijk, onpraktisch en onhoudbaar, in strijd met het staatsbelang zelf en met de openbare welvaart heeft stand gehouden tot 1865 toe!

Niettegenstaande talrijke pogingen werden in het werk gesteld om verbetering in de wetgeving te verkrijgen, ook voornamelijk om tegen te gaan de uitoefening der geneeskunst door onbevoegden, door kwakzalvers, oliekoopen, gelijk zij vaak door den volksmond werden genoemd, om tegen te gaan de brommende advertentien, waardoor middelen worden aanbevolen voor alle kwalen geschikt, en die er slechts op aangelegd zijn om nietswaardige stoffen voor grof geld aan den man te brengen, moeten wij nu reeds constateeren in de inleiding van ons proefschrift, dat nog dagelijks, zij het ook meestal door buitenlandsche kwakzalvers gesteld, de meest onzinnige aanbevelingen van geneesmiddelen in onze bladen worden gelezen, en ook, dat, niet alleen door volksbijgeloof, maar ook door zoogenaamd ontwikkelden gesteund, de kwakzalverij, zij het ook meer clandestine, nog welig tiert; ja, dat een Maandblad, hetwelk wering der kwakzalverij zich ten doel stelt, dat niet schroomt om bekende kwakzalvers te stellen aan de kaak, door den rechter tot betaling van boeten moest worden veroordeeld terwijl toch in sommige gevallen werkelijk onbevoegden door den rechter moeten worden vrijgesproken.

De feiten dus: dat nog steeds kwakzalvers-advertenties, evenals vroeger, zoo niet erger, aan het goedgeloovig publiek het geld uit den zak kloppen;

dat nog dagelijks, onder welken naam of onder welken vorm ook, tal van onbevoegden worden geconsulteerd door ware of ingebeelde zieken;

dat miraculeuse genezingen nog steeds aan de orde van den dag zijn;

dat een Maandblad tot wering der kwakzalverij moet worden gestraft; en

dat de rechters verschillen in hun oordeel omtrent de bevoegdheid tot het uitoefenen der geneeskunst,

doen ons reeds dadelijk zien, dat ook de nu bestaande wetgeving, niet in allen deele, het doel bij de behandeling der geneeskundige wetten in de Tweede Kamer uitgesproken, heeft bereikt.

Bepaaldelijk sedert 1845 was eene Staatscommissie tot herziening van de geneeskundige wetgeving, ijverig werkzaam, en heeft in het jaar 1848 een ontwerp ingediend, dat de grondslag is geweest van de thans bestaande geneeskundige wetten. Dit ontwerp evenwel werd nooit in behandeling genomen.

Eerst bij Koninklijke Boodschap van den 3^{den} Augustus 1857 werden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging aangeboden, vier ontwerpen van wet, regelende:

1^e de uitoefening der geneeskunst;

2^e de uitoefening der artseni-j-bereidkunst en den handel in geneesmiddelen en in heilkundige werktuigen;

3^e het geneeskundig bestuur; en

4^e het onderzoek naar de bekwaamheid van aanstaande geneeskunst-oefenaren en apothekers.

Hoewel wij gelooven, dat eene kritische beschouwing van deze en de volgende wetsontwerpen, in verband

met de bestaande wetgeving, een dankbaar en interessant onderwerp moge zijn, der bespreking overwaardig, achten wij ons niet gerechtigd een zoo zware taak te aanvaarden en meenen wij ons slechts te moeten bepalen tot de behandeling van eenige gevallen, die zich onlangs in de praktijk hebben voorgedaan. Daarom zal het nu volgend overzicht omtrent de wijze waarop de tegenwoordige wetgeving is tot stand gekomen, de kritiek der wet van den 1sten Juni 1865 Stbl. No. 60, regelende de uitoefening der geneeskunst, zich ook zoo min mogelijk uitstrekken buiten het terrein, waarop die gevallen betrekking hebben; terwijl wij ons voorstellen in een tweede hoofdstuk enkelen der meest belangrijke procedures te behandelen.

HOOFDSTUK I.

Ten einde de juiste beteekenis, die er te hechten is aan de woorden der artt. 1, 3 en 18 der wet van 1 Juni 1865 Sbl. No. 60 op te sporen, is het in de allereerste plaats noodzakelijk de geschiedenis dier wet kortelijk na te gaan.

Het bij Koninklijke Boodschap van den 3^{den} Augustus 1857 aan de Tweede Kamer aangeboden Wetsontwerp regelende de uitoefening der geneeskunst, zegt in art. 48: „Er heeft in den geest der wet uitoefening van de geneeskunst plaats, *indien iemand herhaaldelijk hetzij om niet, hetzij tegen belooning geneesmiddelen aanbeveelt of voorschrijft, heel- of verloskundige werktuigen toepast, of genees- heel- of verloskundige bewerkingen volbrengt*”; terwijl in het volgend artikel 49 wordt gezegd, wat door *geneesmiddelen* wordt verstaan; dit zijn n.l. „alle stoffen, „onder welken naam of vorm ook voorkomende, wel-

„ker *bestemming* is eenige ziekte of eenig gebrek op „te heffen, te verminderen of dragelijk te maken” — en artikel 47 gevangenisstraf bedreigt van veertien dagen tot zes maanden en geldboete van 10 tot 100 gulden, te zamen of afzonderlijk, tegen degenen: „die, „hetzij door uiterlijke kenteekenen, hetzij door al of „niet in druk vervatte geschriften, hetzij door andere „middelen, zich *in het openbaar* voordoen als het een „of ander gedeelte der geneeskunst uit te oefenen, „zonder de bevoegdheid daartoe te bezitten.”

Wanneer wij deze artikelen nauwgezet lezen, dan gelooven wij daaruit te moeten concludeeren: dat degene, die herhaaldelijk, hetzij om niet, hetzij tegen belooning eenige stof aanbeveelt of voorschrijft, met de bestemming om eenige ziekte op te heffen, enz. uitoefent de geneeskunst en straf belooft, wanneer hij daartoe de bevoegdheid niet bezittend, door uiterlijke kenteekenen, geschriften of andere middelen zich *in het openbaar* voordoet als het een of ander gedeelte der geneeskunst uit te oefenen. Dus niet het werkelijk, feitelijk onbevoegd uitoefenen der geneeskunst wordt hier alleen strafbaar gesteld, maar reeds het zich op eenigerlei wijze *in het openbaar* voordoen als geneeskundige.

Het bij Koninklijke Boodschap van 20 Juni 1862 ingediende wetsontwerp „tot regeling der uitoefening van de geneeskunst” zijnde het derde van de nu aangeboden wetsontwerpen, verschilt dan ook aanmerkelijk met het voorgaande.

Art. 1. „Uitoefening der geneeskunst is het verleenen „van genees- heel- of verloskundigen *raad of bijstand*. „Zij is alleen geoorloofd aan degenen aan wie

„de bevoegdheid daartoe bij de wet is toegekend.”

Art 3. „Alleen de bevoegde geneeskundige mag in „het openbaar een geneesmiddel tegen eene ziekte „aanbevelen of aankondigen dat hij de geneeskunst „beoefent. De uitgever van een openbaar geschrift „mag zoodanige aanbeveling of aankondiging niet „dan op schriftelijk ondertekend verzoek van den „betrokkene doen.”

Na voorgeschreven te hebben, om welke redenen de verkregen bevoegdheid tijdelijk kan worden opgeheven of voor goed kan worden verloren, wordt bij art. 21 met gevangenisstraf van 3 maanden tot één jaar en geldboete van f 75 tot f 300 te zamen of afzonderlijk gestraft degenen: „die van de uitoefening „der geneeskunst *hun bedrijf maken* zonder daartoe „bevoegd te zijn.”

Dus het verleenen van genees- heel- of verloskundigen raad of bijstand, is in het algemeen verboden aan een iegelijk, die niet op wettige wijze verkregen heeft daartoe de bevoegdheid, doch slechts *hij* wordt gestraft, die maakt van het verleenen van genees- heel- of verloskundigen raad of bijstand, zonder daartoe bevoegd te zijn, *zijn bedrijf*. Dat dit juist is gezien, bewijzen de woorden van de Memorie van Toelichting: „de bepaling van hetgeen te verstaan zij onder uitoefening der geneeskunst moet zóó veelomvattend zijn, dat geene gelegenheid wordt gegeven tot verijdeling van de bedoeling der wet. De geneeskundige ambtenaren zullen wel nimmer een schuldellozen raad of een hulp, alleen uit humaniteit gegeven, bij de rechterlijke macht ter vervolging aanbrengen; en hatelijke vervolging is te minder te vreezen, daar

straffen alleen op de *hebbelijkheid* van hetgeen men hier weren wil, toegepast worden." Hieruit volgt, wijl alleen bepaaldelijk *zij*, die van de uitoefening der geneeskunst, zonder daartoe bevoegd te zijn, hun *bedrijf* maken, gestraft worden, en *straffen* alleen op de *hebbelijkheid* worden toegepast volgens de Memorie van Toelichting, men zich de woorden *bedrijf* en *hebbelijkheid* als hetzelfde beteekenende mag voorstellen, en de vraag of voor het verleenen van den raad of bijstand geld gevraagd of gegeven is, hier niets afdoet. Het woord *bedrijf* moet dus hier niet verstaan worden, als middel tot bestaan, maar alleen als hebbelijkheid, als gewoonte!

Hij alzoo, die onbevoegdelijk geeft geneeskundigen raad, hetzij om geld, hetzij om niet, en dit zóó doet, dat men niet zeggen mag: „hij maakt daarvan *eene gewoonte*, blijft straffeloos; maar degene die, gelijk in sommige families erfelijk zijn sommige geheime, werkelijk vaak gelukkig werkende geneesmiddelen, degene die, in het bezit van zulk een geheim geneesmiddel, om een of andere reden het geheim niet mag ontsluieren en die geen geneesheer zijnde, zij het ook uit zuivere humaniteit en volmaakt belangeloos, ieder die hem vraagt, iets van zijn middel geeft en meedeelt, hoe het te gebruiken, die heeft hiervan *eene hebbelijkheid*, *eene gewoonte* en moet gestraft worden.

Beperking, kan het zijn vernietiging, der kwakzalverij, is mede de bedoeling van het ontwerp. Door te bepalen, dat alléén de bevoegde geneeskundige in het openbaar een geneesmiddel mag aanbevelen of mag aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent en tevens, dat de uitgever van een openbaar geschrift,

alleen op schriftelijk en onderteekend verzoek van den betrokken geneesheer, zulk eene aanbeveling mag plaatsen, hoopte men althans te beletten het straffeloos aankondigen van allerlei wonderkuren door onbevoegden, die daardoor de aandacht van het lichtgeloovig publiek op zich vestigen. Men zou geneigd zijn te meenen, dat de uitgever vóór de uitgave moest onderzoeken of degene die het verzoek onderteekende, werkelijk bevoegd geneesheer was; maar de Memorie van Toelichting helpt ons hier door te zeggen: dat die uitgever niet behoeft te onderzoeken of die aankondiger al dan niet bevoegd zij; dat hij voor zich slechts gedekt moet zijn door het schriftelijk en onderteekend verzoek tot plaatsing der aankondiging. Wanneer de uitgever dus slechts een schriftelijk verzoek toonen kan door den een of anderen naam onderteekend, dan is hij gedekt; hij behoeft zelfs volstrekt niet te onderzoeken of eenige persoon dien naam draagt. Wij komen over eenige oogenblikken op deze zaak terug, nadat wij nog een enkel woord over de strafbepalingen van dit ontwerp hebben gezegd. Volgens de Memorie van Toelichting behooren in deze wet alleen de strafbepalingen tegen hare overtreding. Oordeelt de rechter, dat eenig misdrijf van een geneeskundige door den aard zijner betrekking zwaarder wordt, dan geeft de algemeene strafwet hem de gelegenheid tot het opleggen eener zwaardere straf. De judicieele ervaring scheen niet geleerd te hebben dat eene bijzondere en gestrenge strafwet voor den geneeskundige noodig was.

Bij vernieuwing werd dit wetsontwerp bij Koninklijke Boodschap van 18 September 1862 aan de Tweede

Kamer aangeboden en den 20sten Maart 1863 verscheen eindelijk het voorloopig verslag, dat in het algemeen zich beklagde, dat de Regeering bij de samenstelling der verschillende wetsontwerpen zich den arbeid der Kamer aan de vroegere wetsvoorstellen van gelijken aard, weinig ten nutte had gemaakt, bijv. dat bepalingen omtrent medici forenses, reeds in het Kon. Besl. van 15 Juli 1818 Stbl. No. 30 en in het Reglement van 31 Mei 1818 Stbl. No. 25, en ook in de ontwerpen der Staatscommissie van 1848 voorkomende, nu nergens te vinden waren.

Over het algemeen werd, wat het ontwerp omtrent de uitoefening der geneeskunst betrof, hulde gebracht aan de algemeene strekking, en men achtte het niet meer dan wenschelijk, dat de gestadig toenemende kwakzalverij op geneeskundig gebied zooveel mogelijk werd beteugeld. De kwakzalverij, beweerde men, gaf in dien tijd zoo groote winsten, dat, gelijk door voorbeelden te bewijzen was, dit *bedrijf* onder de *bestaande wetgeving* met *voordeel* was uit te oefenen, ook al werd de persoon, die zich daaraan overgaf, aanhoudend in de geldboeten, bij die wetgeving bedreigd, veroordeeld. Wij verzuimen niet er wel nadrukkelijk op te wijzen, dat hier in dit voorloopig verslag, het woord „*bedrijf*” bepaaldelijk schijnt te moeten weêrgeven: eene reeks van daden, verricht met het bepaalde doel om *geld* te verdienen. Men meende, dat uit de omschrijving behoorde te blijken: „dat alleen *uitoefening der geneeskunst als beroep of bedrijf* bedoeld wordt”; en dat wel, terwijl met zooveel woorden in dit voorloopig verslag ad art. 1 van het ontwerp wordt gezegd, dat de Memorie van Toelichting alléén „schadelooze raad”

van de straf uitsluit, althans, zoo er niet de *hebbelijkheid* van raadgeven bijkomt.

Men wees er wel op, dat het denkbeeld om uitsluitend het *bedrijf maken* door onbevoegden ongeoorloofd en dus ook strafbaar te verklaren, in art. 21 van het wetsontwerp ligt; maar dit verband tusschen de beide artikelen behoorde dan ter voorkoming van misverstand, door de wet op de eene of andere wijze te worden aangewezen. Men herinnerde ook, dat in een vroeger ontwerp het verleenen van geneeskundigen raad of bijstand door onbevoegden, ongeoorloofd was verklaard, onverschillig of dit met of zonder belooning plaats vond.

Zou het gewaagd zijn te veronderstellen, dat hier het Voorloopig Verslag de bedoeling van de Regeering minder juist heeft begrepen? Naar onze bescheiden meening, blijkt juist uit de woorden van het wetsontwerp en de Memorie van Toelichting, dat de Regeering in het midden heeft willen laten, of de hebbelijkheid van het verleenen van geneeskundigen raad of bijstand geschiedde al dan niet tegen betaling. De Regeering heeft blijkbaar in het wetsontwerp het woord „bedrijf” niet willen gebruiken als „eene dadenreeks tot geldverdienen” maar juist door het woord „bedrijf” alleen, de hebbelijkheid, de gewoonte willen aanduiden en de geldquaestie er buiten gelaten. Terwijl het Voorloopig Verslag in dat woord „bedrijf”, „middel van bestaan” ziet en zien wil!

En nu komen wij ook op de vraag terug, zooeven in het midden gelaten. Blijkens het Voorloopig Verslag waren er velen, die betwijfelden of het doel — beperking, kan het zijn vernietiging der kwakzalverij —

door de bepaling omtrent het annonceeren van middelen in de publieke geschriften, wel bereikt zou worden. Men vreesde voor geneeskundigen, die hun naam zouden leenen en geloofde, dat alle aankondiging van geneesmiddelen in de dagbladen moest verboden zijn, omdat er genoeg geneeskundige bladen waren.

Bij de strafbepaling van artikel 21 komt men natuurlijk weêr terug op de uitdrukking: „bedrijf maken van de uitoefening der geneeskunst.” Hier worden wij bevestigd in de meening, zooeven uitgesproken, want groot is het verschil van gevoelen over die woorden.

„Vele leden willen het verleenen van geneeskundigen raad of bijstand door onbevoegden *niet* hebben „gestraft, dan wanneer die onbevoegden daarvan zich eene hebbelijkheid maakten of uit zucht tot gewin zich daaraan overgaven.”

Hieruit zijn o. i. twee lezingen te putten, welke afhangen van de vraag: „Moet het woordje „of” hier als disjunctief of conjunctief worden beschouwd?” In het eerste geval worden hier twee meeningen uitgesproken, die lijnrecht tegenover elkander staan. De eerste is het eens met het wetsontwerp en vereenigt zich met den inhoud van het Voorloopig Verslag ad art. 1; de tweede spreekt uit, dat alleen zij, die uit zucht tot gewin zich aan die hebbelijkheid overgeven, moeten worden geacht daarvan te maken een bedrijf. Moet echter „of” als conjunctief worden beschouwd, dan beteekent bedrijf beiden: zoowel dadenreeks tot geldgewin, als bloote belangelooze hebbelijkheid.

Andere leden meenden, dat straffeloosheid der kwak-

zalverij het gevolg zoude zijn van de beperking van het begrip van ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst, juist door de bijvoeging: „maken van bedrijf.” Zij veronderstelden, dat in veel gevallen het niet het eenige of voornaamste *bedrijf* van den onbevoegde zou zijn. Zij willen dus het woord „bedrijf” elimineeren en zeggen „herhaaldelijk uitoefenen.”

Anderen weer willen lezen in plaats van de woorden: „maken van bedrijf” — „hun gewoon *beroep* maken”. Hier ontmoeten wij dus voor het eerst de woorden „bedrijf” en „beroep” aan elkaâr tegenovergesteld. Voorloopig bleef het hierbij, totdat het wetsontwerp bij Koninklijke Boodschap van 22 October 1863 weer werd ingediend, zij het ook gewijzigd.

Artikel 1 van dit wetsontwerp regelende de uitoefening der geneeskunst, luidt onveranderd; de definitie, dat uitoefening der geneeskunst is: het verleen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand, is geheel dezelfde gebleven. Doch art. 3 heeft eene aanzienlijke verandering ondergaan. Het luidt nu: „Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid, in het openbaar een geneesmiddel aanbevelen, of aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent of *eenen titel voeren*, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.” Ook de strafbepaling van art. 21 heeft eene aanmerkelijke wijziging ondergaan en luidt nu: „Met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en geldboete van *f* 75 tot *f* 300 — te zamen of afzonderlijk, worden gestraft degenen, die *tegen belooning* geneeskunst uitoefenen of ook zonder belooning van die uitoefening een *bedrijf* maken, zonder daartoe bevoegd te zijn.”

Omtrent deze veranderingen en wijzigingen, leert ons de Memorie van Toelichting, dat de Regeering meent, door deze redactie voor den kwakzalver de openbare aanbeveling van eenig geneesmiddel onmogelijk te hebben gemaakt. Zij veronderstelde, dat al vond de kwakzalver een geneeskundige, die zich zou vernederen om zijn handlanger te worden, de naam van dezen, zeker niet hoog in het vertrouwen van het publiek aangewezen persoon, niet veel kracht aan de aanbeveling geven zou. Verder geeft de Regeering in deze Memorie van Toelichting ad art. 21 als hare meening te kennen, dat het verschil van gevoelen over de bepaling van hetgeen in zake kwakzalverij strafbaar moet worden gesteld, niet gemakkelijk is op te lossen en dat ook omtrent de in het artikel gebezigde uitdrukking „die van de uitoefening der geneeskunst een bedrijf maken” verschil van opvatting kan heerschen. Dat daarom *elke daad van onbevoegde uitoefening, die tegen belooning geschiedt, strafbaar wordt gesteld*, maar daarentegen die uitoefening, waar zij *zonder uitzicht op belooning* geschiedt, slechts dan met straf wordt bedreigd, wanneer zij eene *hebelijkheid* geworden is. Zij hoopt daardoor dit te bereiken, dat ontduiking der wet, door hen, die, door hunne baatzucht gedreven, het leven en de gezondheid der ingezetenen in de waagschaal stellen, minder mogelijk worden zal en tegelijkertijd beter zal blijken, dat ook *het bij voortduring uitoefenen, onverschillig of dit met of zonder belooning geschiedt*, strafbaar is.

♦ Wij meenen hier veilig te mogen constateeren, dat in strijd met de door velen geuite opvatting in de Tweede Kamer, de Regeering hier duidelijk aangeeft,

wat door haar onder het woord „bedrijf” wordt verstaan n.l. het bij voortduring uitoefenen (de hebbelijkheid) van de geneeskunst, *onverschillig of dit met of zonder belooning geschiedt*. En met het oog op hetgeen boven is aangehaald, gelooven wij dus, dat de Regeering onverwikt op haar eenmaal aangenomen standpunt hier is gebleven.

Het Voorloopig Verslag van 21 April 1864 toont aan, dat door velen de meening werd voorgestaan, dat de hebbelijkheid om belangeloos geneeskundigen raad te geven, niet strafbaar behoorde gesteld te worden; zij wezen wederom op de in vele families bestaande geneesmiddelen.

In een der afdeelingen, ging men zelfs zoover, om een concept definitie voor art. 1 op te stellen: opdat het bloot geven van raad zonder belooning, niet strafbaar zou zijn en deze aldus te doen luiden: „Uitoefening der geneeskunst is het voorschrijven van samengestelde geneesmiddelen of het verrichten van genees-, heel- of verloskundige kunstbewerkingen.”

Anderen betoogden de wenschelijkheid, om in art. 21 te doen uitkomen, dat de overtreding van art. 1 bestaat in het *tegen belooning* uitoefenen der geneeskunst, waarop dan de strafbedreiging behoorde te volgen. Men deed hier echter opmerken, dat bij de Regeering, *tot nu toe de belooning geenszins het criterium der strafbaarheid is*; immers uit de aangehaalde plaats blijkt, dat zij het bij voortduring uitoefenen, *onverschillig of dit met of zonder belooning geschiedt*, strafbaar wil hebben. Ten slotte werd bij art. 21 nog opgemerkt „dat de grenzen van het bedrijf maken van de uitoefening der geneeskunst, zeer moeilijk aan te wijzen

zijn." Maakt de onbevoegde die uitoefening tot zijn bedrijf, als hij twee, driemaal geneeskundigen raad geeft, of waar vangt het bedrijf maken aan?

Bij de memorie van Beantwoording d.d. 26 Juli 1864 maakt de Regeering de volgende algemeene opmerking, waardoor zij blijk geeft volstrekt nog niet van haar eenmaal aangenomen standpunt te zijn afgeweken. Zij zegt: „de overheid stelt aan den geneeskundige gestrenge eischen van bekwaamheid, om „het algemeen te waarborgen tegen de nadeelen van „onbekwaamheid en ongeschiktheid. Moet daar tegen „over niet gewaakt worden tegen de uitoefening der „geneeskunde door onbevoegden?" Wij gelooven, dat hier uit deze woorden stellig blijkt, dat nog steeds de Regeering meent: dat het bij voortduring uitoefenen der geneeskunde, onverschillig of dit met of zonder belooning geschiedt, strafbaar behoort te zijn.

Wanneer de Regeering nu ad art. 1 zegt, dat de bedenkingen geopperd in het Voorloopig Verslag, niet zoozeer de definitie van de uitoefening der geneeskunst zelve gelden, als wel de bepaling in art. 21, welke de onbevoegde uitoefening strafbaar stelt; en verder alleen zegt, dat de geconcipieerde definitie althans niet beter is, dan die van de Regeering, en ten slotte de opmerking maakt: dat eene bijvoeging in art. 1 en wijziging der redactie van art. 22 (nu 18) waarborgt tegen gevreesde noodelooze vervolging, zoodat alleen het verleenen van raad of bijstand *als bedrijf* is: „uitoefening der geneeskunst," dan zal men daaruit toch niet kunnen motiveeren eene meening, als zou uit die woorden blijken, dat de Regeering nu wel alleen het tegen betaling geven van raad of bijstand

strafbaar had willen stellen; dat, waar de Regeering tot nog toe duidelijk het woord „bedrijf” als gewoonte of hebbelijkheid heeft gebruikt, en zelfs een oogenblik te voren in de algemeene opmerking deze opvatting nog nader heeft bevestigd — nu opeens het woord bedrijf in het oog der Regeering de beteekenis zou hebben gekregen van „dadentreks tot geldgewin.”

Nu luidt dus:

Art. 1. „Uitoefening der geneeskunst, waaronder „de wet het verleen van genees-, heel- of verlos- „kundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen „geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid „volgens de wet is toegekend.”

Art. 3 bleef onveranderd luiden: „Alleen de ge- „neeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegd- „heid in het openbaar een geneesmiddel aanbevelen „of aankondigen dat hij de geneeskunst uitoefent, of „een titel voeren die hem aan het publiek als genees- „kundige aanwijst,” terwijl art. 21 nu gelezen werd: „Met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en geldboete van f 75 tot f 300, te zamen of afzonderlijk, worden gestraft: degenen die, zonder daartoe bevoegd te zijn, geneeskunst tegen of zonder belooning uit- oefenen.”

Ten slotte zij nog aangehaald uit deze memorie van beantwoording de volgende opmerking ad art. 21: „De grenzen van het bedrijf maken van de uitoefening „der geneeskunst, mogen somtijds moeilijk aan te „wijzen zijn, het oordeel over ieder bijzonder geval „wordt den rechter veilig overgelaten.”

Bij Koninklijke Boodschap van 21 September 1864 werden de vier wetsontwerpen nu weêr ingediend bij

de Tweede Kamer en den 2^{den} November daaraanvolgende, verscheen het eindverslag der Commissie van Rapporteurs.

In het algemeen meende men, dat nu na herhaalde gedachtenwisseling het onderwerp was uitgeput en de zaak als rijp voor de openbare beraadslaging moest beschouwd worden.

Ad art. 1 van het derde wetsontwerp werd de opmerking gemaakt, dat de woorden „als bedrijf”, niet duidelijk genoeg de bedoeling uitdrukken, vermits reeds eene enkele handeling een bedrijf is. De in het vroegere ontwerp gebezigde uitdrukking „bedrijf maken van” was beter, in zooverre daarin meer rechtstreeks het denkbeeld van eene reeks van handelingen lag: men meende dus eene herziening van dit artikel uit dit oogpunt te mogen aanbevelen. „Van de juistheid der onderscheiding”, zeide men, „zal het afhangen, of de rechter de wet in den door de Regeering bedoelden zin zal toepassen.”

Reeds den 13^{den} November daarop, zeide de Regeering in hare nota betreffende dit Eindverslag ad art. 1 Ontwerp III: „Dat hier het woord „bedrijf” „niet in die beteekenis moet worden genomen, dat „daardoor ook eene enkele handeling moet worden „verstaan, behoeft wel geen betoog. De wet wil juist „den rechter laten beslissen in ieder bijzonder geval „of de geïncrimineerde handelingen het karakter van „bedrijf” dragen.”

Eindelijk dan, den 21 Maart 1865 was men genaderd tot de openbare behandeling van het derde wetsontwerp. Zeer uitvoerig waren de discussiën over deze wet, maar art. 1 werd zonder beraadslaging en

zonder hoofdelijke stemming aangenomen; zoodat direct voor ons doel uit deze openbare beraadslagingen niet veel meer te putten valt, dan alleen eene opmerking van den heer van Nispen van Sevenaer naar aanleiding van art. 20, de strafbepaling namelijk:

Hij zeide: „Ik neem de vrijheid te vragen of „er niet eenig verschil is tusschen de bepaling van „art. 1 en deze strafbepaling die er op slaat. In art. „1 wordt gezegd: Uitoefening der geneeskunst, waar- „onder de wet het verleenen van genees-, heel- of „verloskundigen raad of bijstand *als bedrijf* verstaat, „is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de be- „voegdheid daartoe, volgens de wet is toegekend. In „art. 20 wordt bepaald: dat gestraft zullen worden „die, zonder daartoe bevoegd te zijn, de geneeskunst „*tegen of zonder belooning* uitoefenen. Nu wil ik wel „gelooven, dat hier bedoeld is: de uitoefening *als „bedrijf*, maar duidelijk is het niet. Mij dunkt, het „ware beter die woorden „tegen of zonder belooning” „te doen vervallen, opdat er geen twijfel kunne be- „staan over de vraag, of hier iets anders bedoeld zij „dan de uitoefening der geneeskunst „als bedrijf”.— En wat antwoordt naar aanleiding hiervan de minister?

„De geachte spreker uit Zevenaer, de heer van „Nispen, vraagt of bevoegde uitoefening van genees- „kunst moet worden verstaan in den zin van art. 1. „Ik geloof dat het niet twijfelachtig is: de definitie „is algemeen. Maar ontleent de geachte spreker, en „ontleenen wellicht andere leden een twijfel uit de „woorden „tegen of zonder belooning” welnu, ik vind „geen bezwaar die te laten vervallen; het begrip van „bevoegd uitoefenen der geneeskunst is buitendien

„klaar genoeg. Derhalve stel ik voor, die woorden „weg te laten: hoe minder woorden hoe liever”.

Dit is alles.

Wanneer wij nu het voorafgaande kortelings nagaan, dan zien wij, dat de beteekenis van het woord *bedrijf* niet met alle zekerheid vast te stellen is: omdat wèl de Regeering eenige malen uitdrukkelijk heeft te kennen gegeven dat zij onder *bedrijf maken* verstaat eene hebbelijkheid, eene gewoonte en ook bij de verplaatsing van dit woord van art. 21 (20) naar art. 1, in geenen deele heeft gezegd, dat hare opvatting van dit woord eene andere geworden is; maar daarentegen de gevoelens in de Volksvertegenwoordiging er over verkondigt, zóó verward en onduidelijk zijn, dat men niet mag zeggen: de wetgever heeft onder „*bedrijf*” alleen de „hebbelijkheid” bedoeld. Evenwel, wanneer wij letten juist op de door den heer van Nispen geëncrimineerde woorden „met of zonder belooning” en de, het zij met allen eerbied gezegd, schijnbare nonchalance, waarmede de minister Thorbecke die woorden heeft doen vervallen, meenen wij te mogen worden versterkt in de overtuiging, dat de Regeering althans, tot het einde toe heeft willen vasthouden aan haar eenmaal gehuldigde opvatting, namelijk, dat het woord „*bedrijf*” niet bepaaldelijk alléén in zich zou sluiten „belooning”. Wij worden te eer tot deze overtuiging gedreven door het feit, dat, waar de kamer bepaaldelijk op „belooning” de aandacht gevestigd had, zij ook een ander woord naast „*bedrijf*” het woord „beroep” bezigde en zelfs eenmaal zeer sterk zich uitdrukte, waar zij verlangde te lezen: in plaats van de gebezigde woorden:

„maken van bedrijf” — „hun gewoon *beroep* maken.”

Wij gelooven dus hier, waar het gevoelen der Kamer niet duidelijk is, maar daarentegen de Regeering haar gevoelen meermalen uitdrukkelijk heeft geuit, geen misgreep te doen, wanneer wij deze wetsartikelen interpreteeren overeenkomstig de opvatting der Regeering. Alzoo meenen wij in alle bescheidenheid het volgende te lezen in de artt. 1, 3 en 18 der wet van 1 Juni 1865 Stbl. 60:

Art. 1. Hij die de hebbelijkheid heeft om, hetzij tegen of zonder belooning, genees- heel- of verloskundigen raad of bijstand te verleenen, oefent uit de geneeskunst. Dit is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe bij de wet is toegekend.

Art. 3. Alleen hij, aan wien de bevoegdheid om de geneeskunst uit te oefenen, bij de wet is toegekend, mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent of eenen titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst

Art. 18. Zij die, zonder daartoe bevoegd te zijn, de geneeskunst uitoefenen, worden gestraft met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en geldboete van f 75 tot f 300, te zamen of afzonderlijk.

En wij gelooven, vooral met het oog op de woorden des Ministers, die bepaaldelijk heeft gezegd, dat deze wet moest dienen om het algemeen te waarborgen tegen de nadeelen van onbekwaamheid en ongeschiktheid, hierboven geene juridische ketterij te hebben neergeschreven.

Ten slotte zij het ons vergund bepaaldelijk te wijzen

op het verschil, dat blijkens het voorafgaande historisch overzicht bestaat tusschen het ontwerp van 1862 en de wet.

Het eerste sprak bij de strafbepaling van hen, die van de uitoefening der geneeskunst hun bedrijf maken, terwijl de wet (naar onze bescheiden meening, beter) in het algemeen strafbaar stelt, de onbevoegde uitoefening der geneeskunst, maar het begrip daarvan beperkt tot het geven van genees- heel- of verloskundigen raad en bijstand *als bedrijf*.

Hierdoor valt op twee punten de aandacht:

1°. Dat het ontwerp in het algemeen ongeoorloofd verklaarde het geven van geneeskundigen raad of bijstand, wat eene dwaasheid zou zijn, want de moeder, die bekende huismiddelen voor hare kinderen gebruikt, de vriend, die u als ge verkouden zijt of hoest, aanraadt Emser water of pastilles te gebruiken of niet uit te gaan, zou dan een ongeoorloofde daad verrichten — alleen niet strafbaar zijn.

2°. Dat er niet langer sprake is van *hun* bedrijf maken van de uitoefening der geneeskunst, wat later reeds was veranderd in *een* bedrijf maken — terwijl nu de wet niet spreekt van uitoefening der geneeskunst *als bedrijf*, maar het geven van raad enz. *als bedrijf* tot uitoefening der geneeskunst stempelt.

Alleen zou nu nog de vraag kunnen worden geopperd wat onder geneeskundigen raad te verstaan zij?

Ad. art. 49 van het wetsontwerp van 1857 zeide de Regeering wat onder geneesmiddelen moet worden verstaan: dit zijn n.l. „alle stoffen, onder welken naam „of vorm ook voorkomende, welker *bestemming* is eenige „ziekte of eenig gebrek op te heffen, te verminderen

„of dragelijk te maken” en bij het laatste ontwerp voegde de Regeering aan art. 3 deze alinea toe: „Geneesmiddel is elke zelfstandigheid aan welke de „*bestemming* toegekend, of die gebruikt wordt tot het „genezen van een ziekelijken toestand van menschen.” Zou het nu onvoorzichtig kunnen worden genoemd, wanneer wij, te meer omdat uit de beraadslagingen en de gewisselde stukken hieromtrent niets blijkt, zeiden: „Genees- heel- of verloskundige raad of bij- „stand is elke raad of hulp, die tot bestemming heeft „of verleend wordt, om eenigen ziekelijken toestand „van menschen te verminderen of dragelijk te maken, „of te genezen?” Wij weten wel, dat bij de boven geschreven lezing, zij die de gewoonte hebben uit zuivere philantropie familiemiddelen uit te deelen, ook moeten worden gestraft, doch zien hierin geen kwaad. Eén van beiden toch of het geneesmiddel is werkelijk een middel tot genezing, of het heeft er alleen den naam van!

In het eerste geval, waar werkelijk door zuivere menschenliefde gedreven, de familie haar middel verkrijgbaar stelt, door het b.v. in de geneeskundige bladen te publiceeren, kan zij slechts zich verheugen, wanneer het middel gemeen goed wordt, wanneer zij der menschheid, en niet enkele vrienden, een weldaad bewijst; en deugt het middel niet, hoe eerder het dan verdwijnt, hoe beter. Blijkens het zooeven gezegde, doet het er weinig toe, of de raad of bijstand, gegeven of verleend door een onbevoegde, in het algemeen geschikt kan zijn genezing of verlichting aan te brengen of absoluut ongeschikt daartoe is, mits zij slechts *de bestemming* daartoe hebbe of daartoe wordt verleend.

In welke verhouding nu staat dit alles met artikel 436 van het Wetboek van Strafrecht?

Het luidt als volgt: Hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste *f* 300.

Hij die, toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak in de uitoefening van dat beroep de grenzen zijner bevoegdheid overschrijdt, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste *f* 150, enz.

Wanneer wij de geschiedenis van dit artikel nagaan, dan zien wij, dat in het oude Regeeringsontwerp gesproken wordt van „eenig” beroep, wat naar aanleiding van eene opmerking van Professor de Vries is veranderd in „een” — terwijl uit de Memorie van Toelichting op dit artikel blijkt, dat deze bepaling moet vervangen een aantal strafbepalingen, waardoor bijzondere wetten aan hare beperkende voorschriften de noodige sanctie verleend hebben.

Men verwees hier onder anderen naar de wetten op het Lager- en Middelbaar-Onderwijs, naar de wet, regelende de uitoefening der geneeskunst enz., en zeide verder: „dat beide overtredingen hier omschreven, „niet als misdrijven te beschouwen zijn, is duidelijk. „Indien de wet het niet verbood, zou uitoefening van „eenig beroep geen onrecht zijn en zouden er geene „grenzen van bevoegdheid bestaan. Eene samensmelting „van al de hier bedoelde strafbepalingen, verdient „aanbeveling, niet alleen als vereenvoudiging, maar „ook tot bevordering van consequentie. Is het bijv.

„verdedigbaar, dat in de geneeskundige wetten van
 „uitoefening van beroep, in die, betreffende het onder-
 „wijs, van geven van onderwijs gesproken wordt?
 „Zoo reeds ééne handeling, ^{met} ~~met~~ de uitoefening van
 „beroep bewijzende, terecht voldoende wordt geacht,
 „men geve niet door verschil van uitdrukking aan-
 „leiding dit voor sommige gevallen in twijfel te
 „trekken!”

De bedoeling van deze woorden is duidelijk. De wetgever wilde aan de verschillende strafbepalingen van de hier genoemde wetten, hare kracht ontnemen en dus ook aan artikel 18 der wet van 1 Juni 1865.

Ipsis verbis is dit dan ook geschied bij art. 3 al. d. der wet van 15 April 1886, Stbl. 64.

Ware dit laatste niet geschied, dan zouden voor twijfel of art. 18, althans voor een gedeelte zijne kracht zou hebben behouden, misschien eenige gronden kunnen worden aangevoerd.

De Commissie van Rapporteurs, gaf bij monde van den heer van der Kaaij het volgende te verstaan:
 „Hoe zal het gaan met een niet-geneeskundige, die
 „in een geval van dringende noodzakelijkheid ge-
 „roepen wordt door de omstandigheden bijna gedwon-
 „gen wordt hulp te verleen, waartoe hij niet bevoegd
 „is, of met den geneeskundige, die, wijl er geen ander
 „aanwezig is en de nood dringt, besluit hulp te ver-
 „leen met overschrijding van zijne bevoegdheid.
 „Om alle kwestien van dien aard weg te nemen,
 „stelt de Commissie voor, de woorden, in het amen-
 „dement aangewezen, in te voegen, zoodat alleen
 „hij, die niet toegelaten tot de uitoefening van een
 „beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, *buiten*

„noodzaak dat beroep uitoefent, of hij, die toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, *buiten noodzaak* in de uitoefening van zijn beroep de grenzen van zijne bevoegdheid overschrijdt, zal worden gestraft.”

De Minister antwoordde hierop:

„dat hij meende niet inconsequent te handelen, wanneer hij in *dit* artikel (zie behandeling der artt. op bedelarij betrekking hebbende) de woorden „*buiten noodzaak*” opnam. Immers in de gevallen, als die, welke de Commissie op het oog heeft, zou art. 40 W. v. S. niet baten. Wanneer in zekere gemeente of localiteit, op een *gegeven oogenblik* medische hulp dringend noodig is en geheel ontbreekt, dan moet iemand, die dan hulp verleent, niet gestraft worden. Toch zou hij niet kunnen beweren, dat hij hiertoe gedrongen werd door overmacht. Hij had het heel goed kunnen laten. Er is geene physische overmacht en wanneer het een wild-vreemde geldt, ook geen psychische overmacht. *Overigens geldt het hier slechts eene verduidelijking. Het gansche artikel heeft slechts betrekking op iemand, die eene daad uitoefent als BEROEPSDAAD, niet op iemand, die eene daad van menschlievendheid verricht.*”

Naar aanleiding van deze woorden, zou men mogelijk geneigd zijn tot eene redeneering als de volgende: In het algemeen schijnt er een zeker verschil te bestaan tusschen den wetgever van 1865 en dien van 1886.

Waar art. 1 der wet van 1865 het verleenen van geneeskundigen raad enz. *als bedrijf*, uitoefening der geneeskunst noemt en dus wijst op veelheid van daden

en de Commissie van Rapporteurs, zoowel als de minister ad art. 436 van een niet-geneeskundige spreken, die in *één* dringend geval hulp verleenend, zou worden gestraft, wanneer de woorden „buiten noodzaak” er niet in stonden, omdat hij door die enkele daad zou uitoefenen een beroep, waartoe hij niet de bevoegdheid bezat, dan zou men zeggen, dat, wanneer men aan de hand van art. 436 spreekt van het onbevoegdlijk uitoefenen van het beroep van geneesheer, men niet spreekt over uitoefening der geneeskunst, zooals die in art. 1 der Wet van 1865 is omschreven.

Waar de wetgever van 1865, getrouw aan het beginsel: „de zorg voor den gezondheidstoestand der ingezetenen is een der eerste plichten van den Staat,” wilde voorkomen het geven van geneeskundigen raad enz. als bedrijf door onbevoegden, omdat het bij voortdurend geven van geneeskundigen raad een slechten invloed zou uitoefenen op den gezondheidstoestand van het publiek — heeft de wetgever van 1886 juist blijkens bovenstaande discussie reeds het oog op eene enkele op zich zelf staande daad, die zeker geen boozen invloed kan uitoefenen op den gezondheidstoestand van het algemeen, en daarom, blijkens de gewisselde stukken over de wet van 1865 niet zou worden gestraft, tenzij die daad bepaaldelijk geschied ware *tegen betaling!* — en zoo zou men mogelijk kunnen komen tot eene bewering, als zou de wetgever van 1865 meer het directe doel hebben gehad het publiek te beschermen tegen zich zelf, terwijl de wetgever van 1886 nog een stap verder zou zijn gegaan en óók diegenen, welke als de or-

ganen van den Staat zouden kunnen worden beschouwd, waardoor hij waakt voor de gezondheid zijner ingezetenen, beschermde tegen den invloed van onbevoegden, zoodat men de Medische Faculteit in zekeren zin zou kunnen noemen een dam, geplaatst door den Staat, tusschen de ingezetenen en de gevaren der onbevoegde uitoefening van de geneeskunst.

In deze richting voortredeneerende zou men er dan toe komen om te zeggen: uit de algemeene beraadslagingen over art. 436 Wetb. v. Strafrecht blijkt dus, dat ééne enkele daad voldoende kan zijn in het oog van den wetgever, mits het zij eene „*beroepsdaad*,” om tot de kwalificatie „*uitoefening van beroep*” te geraken, en blijkt tevens, dat de Commissie van Rapporteurs, zoowel als de Minister overtuigd waren, dat uitoefening van het beroep van geneesheer, door eene enkele daad kan worden aangetoond, mits die daad zij eene *beroepsdaad*. Wat is dat? Van dat woord is nergens eene verklaring te vinden, men is alzoo verplicht, maar ook gerechtigd om de beteekenis op te sporen uit de woorden des Ministers zelven, waar hij het woord *beroepsdaad* in tegenstelling bezigt met „*daad van menschlievendheid*.”

De daad nu, die ik verricht geheel ten behoeve van mijn medemensch of de menschheid, zonder dat ik vooruit eenig loon of tegenpraestatie beding, noch zelfs aan loon of tegenpraestatie denk, zal men wel „*daad van menschlievendheid*” mogen noemen. Daaruit zou volgen bij antithese, dat *beroepsdaad*, is, de daad, die ik verricht na loon of tegenpraestatie

te hebben bedongen. Men zou te eerder geneigd zijn om betaling hier als criterium te beschouwen, omdat ook de Regeering in 1865, de enkele daad, mits zij tegen betaling geschiedde, wenschte te straffen en hier dus waarschijnlijk ook dacht aan het beschermen van medici, hier dan óók dacht aan *beroepsdaad*; en tevens, omdat de Vertegenwoordiging, waar zij bepaaldelijk over betaling sprak, óók het woord *beroep* bezigde. Evenwel mag men deze bij antithese opgemaakte omschrijving niet als geheel zuiver aanvaarden. Wél zou men kunnen meenen te mogen vaststellen, dat de daad, die binnen de omschrijving van „daad van menschlievendheid” valt, nimmer kan of mag gelden als beroepsdaad, en dat ook een veelheid van die daden van menschlievendheid nimmer kan leiden tot uitoefening van een beroep. Doch, wanneer ik mij den schijn geef, alsof ik het recht heb een of ander beroep uit te oefenen en men vraagt, in de overtuiging, dat ik er het recht toe heb en er de bekwaamheden toe bezit, mijn raad of bijstand en ik — mij zelven die waardigheden toekennende en het publiek in dien waan latende — geef raad of bijstand — dan geloof ik stellig een beroepsdaad uitte oefenen, onverschillig of ik er voor betaald worde of niet.

Maar, weet men, dat ik geen recht heb tot de uitoefening van zeker beroep; maar kent men mij de bekwaamheid er voor, toe; gelooft men bij mij, niettegenstaande ik van beroep — tuinman bijv. — ben en mij ook niet anders voordoe of gedraag, raad of bijstand te kunnen vinden voor zijne kwalen; — en ik doe mij volstrekt niet voor, alsof ik het recht

heb tot de uitoefening van zeker beroep; ik doe mij niet anders voor, dan ik ben — n.l. tuinman; en men komt bij mij om raad en bijstand voor kwalen en gebreken, en ik geef gewoonlijk dien raad of bijstand, ik heb de gewoonte, de hebbelijkheid dit te doen uit zuivere menschenliefde, omdat ik meen daardoor het geluk van mijn medemenschen te bevorderen — *dan*, blijkens de duidelijke woorden des Ministers, *oefen ik*, volgens art. 436, *volstrekt niet uit het beroep van geneesheer*, dan ben ik, volgens dit artikel alzo *volmaakt straffeloos*:

maar, zou volgens art. 18 der wet van 1 Juni 1865, in verband met art. 1 dier wet, stellig behooren te worden gestraft, omdat ik geef genees-, heel- of verloskundigen raad *als bedrijf*, alzo uitoefen de *geneeskunst* en *daartoe niet bevoegd ben*.

Ziedaar eenige overwegingen, die beter geformuleerd of scherper van omtrek mogelijk tot twijfel zouden leiden omtrent de toepasbaarheid van art. 18, indien het niet *ipsis verbis* ware afgeschaft.

Evenwel zouden dan drie zeer belangrijke momenten uit het oog zijn verloren, n.l.:

1°. De duidelijk uitgesproken bedoeling van den wetgever van 1886 was: om de strafbepalingen in verschillende speciale wetten voorkomende, betreffende onbevoegde uitoefening van een beroep in ééne algemeene bepaling samen te vatten.

2°. Speciaal aan de woorden door den Minister Modderman in de discussie uitgesproken, zou dan eene beteekenis worden gehecht, die waarschijnlijk door hem zelve niet was bedoeld; bovendien werden

zij hier met al de kracht eener authentieke wetsinterpretatie aangevoerd, terwijl zulke phrases eerst dan alleen als zoodanig mogen worden aangemerkt, wanneer blijkt dat ze uitdrukkelijk met beraden zin en juist overwogen formuleering zijn gegeven, en uitdrukkelijk door de takken der wetgevende macht beaamd zijn, wat in deze niet het geval is.

3°. Kan de vraag of ik een zeker beroep *uitoefen* niet daarvan afhangen of ik tot de uitoefening van een beroep bevoegd ben of niet; of ik mij den schijn van bevoegdheid geef of niet. De vraag is alleen of ik „beroepsdaden” verricht — en wel in casu of ik verricht de beroepsdaden van een geneeskunstoefenaar, dat is, of ik uitoefen de geneeskunst, dat is, of ik verleen genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf.

Volgens bovenstaande redeneering, zou men er toe komen te zeggen, dat de jonge arts, die zich wèl heeft gevestigd als arts, maar nimmer in de gelegenheid wordt gesteld als zoodanig geneeskundigen raad of bijstand te verleenen, uitoefent het beroep van geneesheer, maar niet de geneeskunst — òf dat de doctor in de rechtswetenschap, wiens naam op het tableau voorkomt, wèl uitoefent het beroep van advocaat, maar niet de rechtspraktijk.

Neen, zij voeren alléén een rechtmatigen titel, meer niet, — voor de werkdadige uitoefening van het beroep is het noodig, dat men feitelijk de bezigheden verrichte, aan dat beroep verbonden.

Gelijk de op het tableau voorkomende advocaat, eerst dan waarlijk het beroep van advocaat *uitoefent*, wanneer hij feitelijk rechtsgeleerden raad of bijstand

verleent als bedrijf, zoo zal ook diegene het beroep van geneeskunstoefenaar, eerst dan waarlijk uitoefenen, maar ook steeds uitoefenen, wanneer hij uitoefent de geneeskunst, wanneer hij geeft genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf.

Wanneer men nu nog zou trachten een argument te putten uit de woorden „buiten noodzaak” bij amendement in art. 436 gebracht en uit de discussies naar aanleiding van dat artikel gehouden, dan mag het volgende niet over het hoofd worden gezien.

Het schijnt, dat hetgeen met die woorden was bedoeld, reeds voldoende gewaarborgd was door het „als bedrijf” der wet van 1865. Toch zijn die woorden niet als overbodig of zonder beteekenis te achten en het is niet onmogelijk, daar de toelichting zeer duister is, dat men ook op het oog had het geval, dat iemand regelmatig als arts practiseert en er voor betaald wordt, zonder bevoegd te zijn. In tijden van oorlog, epidemiën of zulke gevallen, op een schip in zee, kan geneeskundige hulp dringend noodig zijn, terwijl toch geen bevoegd persoon is te verkrijgen, maar wel een onbevoegde deskundige, een medisch student of doctor medicinae of een bekwaam heelmeeester, of zoo iemand, die geen arts is of een vreemde dokter, die toevallig aan boord is, of in de buurt, of althans iemand die beter is dan niemand; en dat deze er in toestemt tijdelijk als geneeskundige zich beschikbaar te stellen en er ook voor betaald wordt. Het kan noodzaak zijn, zonder nog bepaaldelijk op te leveren: overmacht of noodstand. In zooverre is dus de bijvoeging van de woorden „buiten noodzaak” in art. 436 eene verbetering.

Uit een en ander komen wij dus tot de slotsom, dat waar „uitoefening der geneeskunst” hetzelfde is als uitoefening van het beroep van geneeskunsttoefenaar er door de invoering van art. 436 W. v. S. en afschaffing van art. 18 der wet van 1865 feitelijk niets is veranderd in de gevallen van strafbaarheid.

HOOFDSTUK II.

Daar het hoofddoel van dit proefschrift is om na te gaan, in hoeverre wij de strafbaarheid van min bevoegde raadgevers op geneeskundig gebied onder de tegenwoordige wetgeving verzekerd achten, om daarna ons gevoelen te toetsen aan de bestaande jurisprudentie, is het duidelijk, dat de jurisprudentie op dit stuk vóór de invoering van het Wetboek van Strafrecht, voor ons doél slechts in zooverre belangrijk zijn kan, als wij daaruit kunnen zien, in hoeverre onze uitlegging van de Wet van 1 Juni 1865, in betrekking tot de daarop bestaande jurisprudentie, als juist mag worden beschouwd.

Wij gelooven daarom niet beter te kunnen doen, dan zoo kort mogelijk weer te geven den inhoud van enkele vonnissen en arresten, waarbij de vraag: „Wat is bedrijf?” wordt beslist.

In de eerste plaats komt daartoe in aanmerking

een arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Holland d.d. 20 Dec. 1866 (W. v. h. R. No. 2885), waarbij werd uitgemaakt, dat het onderzoek of iemand lijdt aan eene ziekte, waarvoor de beklaagde een specifiek geneesmiddel als familiegeheim bezit of verstrekt, en het geven van raad omtrent den bij het gebruik van dat middel in acht te nemen leefregel, niet kan geacht worden het uitoefenen van geneeskunst daar te stellen.

Blijkens het behandelde in het vorige hoofdstuk kunnen wij ons hiermede geheel vereenigen; want, uit het feit, zóó als het daar ligt, blijkt niet, dat de beklaagde meermalen raad gaf, en zeer zeker niet, dat hij raad gaf *als bedrijf*.

Bij de arresten van 26 Februari 1867 (W. v. h. R. No. 2882) en 20 Mei 1868 (W. v. h. R. No. 3009) heeft de Hooge Raad beslist dat de woorden „als bedrijf,” voorkomende in art. 1 j°. art. 18 der wet van 1 Juni 1865 Stbl. 60, omtrent het onbevoegdelyk verleenen van geneeskundigen raad en bijstand, door den rechter naar omstandigheden, moeten worden verklaard, en mitsdien niet ontvankelijk is het beroep in cassatie tegen de beslissing, dat niet bewezen is, dat beklaagde den geneeskundigen raad en bijstand *als bedrijf* had verleend.

De rechter a quo heeft alzoo uit te maken of uit het complex van de bewezen feiten resulteert, dat een beklaagde heeft gegeven raad of bijstand *als bedrijf*, welke beslissing moet worden geacht eene feitelijke te zijn.

Niet de somnambule, maar de magnetiseur geeft genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als

bedrijf, oefent alzoo uit de geneeskunst en wel onbevoegdelyk, door de aankondiging van magnetische behandeling, wanneer daarbij wordt te kennen gegeven, dat het doel dier behandeling is geneeskundige hulp te verleen en tevens, dat de magnetiseur de behandeling voortzet. Deze uitspraak van den Hoo-gen Raad d.d. 27 September 1870 (W. v. h. R. n°. 3256) is daarom voor ons belangrijk, omdat hierbij wordt gedrukt op de bekendmaking, op het publiceeren, en dus moet zijn aangenomen, dat de bekendmaking met daarop gevolgden raad, al is deze slechts ééns gegeven, daarstelt „het bedrijf.”

Terwijl bij arrest van den H. R. d.d. 17 April 1867 (W. v. h. R. n°. 2909) wordt gezegd, dat de wet geene omschrijving bevat, wat onder geneeskundigen raad moet worden verstaan, maar in ieder geval niet als zoodanig kan begrepen worden eene gedrukte en bij ten verkoop gestelde fleschjes gevoegde *gebruiksaanwijzing* van den inhoud — kunnen wij leeren uit een arrest van den H. R. van 28 Dec. 1868, dat het er niets toe doet of de gegeven raad of bijstand werkelijk eenige geneeskundige waarde bezit, maar *het doel* en de *bestemming*, waarmee zij gegeven zijn in deze het criterium uitmaken. De H. R. immers, besliste hier, dat het door een onbevoegde tot het uitoefenen van eenigen tak der geneeskunde, *met het doel om te genezen*, van meerdere personen meermalen opleggen zijner handen en vingers op de pijnlijke plaatsen, moet worden gekwalificeerd als de uitoefening van een tak der geneeskunde; terwijl het voor de toepassing der wet er niet toe doet, of door eene dergelijke behandeling het leven en de gezondheid

der lijdens al of niet in de waagschal wordt gesteld.

Bij een vonnis van de Rechtbank te Rotterdam d.d. 26 September 1874 (P. v. J. 1874, 40) is de feitelijke vraag wat onder „bedrijf” moet worden verstaan, in tamelijk vage termen aangegeven. Het dagelijks geven van consulten tot behandeling van zekere ziekten en het *bovendien* zich bereid verklaren tot speciale behandeling van longaandoeningen, kan niet anders worden geacht, dan als het dagelijks en alzoo *als bedrijf* verleenen van geneeskundigen raad en bijstand en levert mitsdien op uitoefening van geneeskunde *als beroep*.

Mag deze uitspraak reeds, met het oog op ons boven uitgesproken gevoelen merkwaardig heeten, nog merkwaardiger is een arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Zuid-Holland d.d. 16 Nov. 1875, (W.3922) waartegen bij arrest H. R. d.d. 21 Febr. 1876, (W.3968b) de cassatie overeenkomstig de conclusie van het O. M. is verworpen. Het zegt onder meer: De strafbepaling der wet wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is niet alleen gericht tegen hen die daarvan eenig *beroep* maken, maar tegen elk en een iegelijk, die genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand verleent *als bedrijf*, dat is, die er *eene gewoonte* van maakt, om *met welk doel dan ook*, zoodanigen raad of bijstand te verstrekken.

Het zij ons nu nog vergund in het kort te memooreen wat de Rechtbank te Zwolle den 12 Maart 1874 (P. v. J. 1874 n° 17) te Hoorn 5 Juli 1876 (R. B. 4, 1876 C. 136) en het Hof te Groningen d.d. 23 Dec. 1872 (W. 3570) in deze materie als recht hebben verklaard, n.l.: Als overtreding van art. 1

der wet van 1 Juni 1865 Stbl. 60, strafbaar volgens art. 18 zijn te beschouwen de feiten van hem, die meermalen verschillende personen kiezen of tanden heeft getrokken, op de marktdagen heeft gestaan op de markt, met een tafeltje, waarop een aantal kiezen of tanden was uitgestald, en ieder, die zich daartoe aanbood kiezen of tanden uittrok; het is daarbij onverschillig, dat hij voor deze diensten geen belooning heeft gevraagd of bekomen, daar dit voor de strafbaarheid niet wordt vereischt.

Wanneer wij nu nog daarbij voegen het arrest van den Hoogen Raad d.d. 23 October 1876, (W. 4047) waarbij werd uitgemaakt, dat de wet niet omschrijft, wat door de woorden „als bedrijf” moet worden verstaan en dus niet als voorwaarde stelt het bedingen of ontvangen van salaris, dan meenen wij voldoende te hebben aangetoond, dat wij in de wijze, waarop wij gemeend hebben de wet van 1 Juni 1865 te moeten interpreteeren, niet alleen staan.

Voor de verklaring van art. 436 W. v. S. komt ons het belangrijkste voor de zaak van Gerardus de Jong, oud 68 jaar, van beroep tuinman, geboren te Wassenaar, wonende te 's Gravenhage, in welke zaak den 16 Februari 1888 door den Kantonrechter te 's Gravenhage vonnis werd gewezen.

Bij ambtseedige verklaring van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht in de provincie Zuid-Holland d.d. 11 Januari 1888, was geconstateerd dat deze G. de Jong geenerlei bewijs van bevoegdheid tot uitoefening van eenigen tak der geneeskunst of artsenijsbereidkunst had doen viseeren.

Bij dagvaarding was aan G. de J. ten laste gelegd:

„niet bevoegd zijnde om de geneeskunst uitte oefenen
 „in het jaar 1887 in zijne woning aan de Malakka-
 „straat te 's Gravenhage, *buiten noodzaak als beroep* of
 „als *bedrijf* geneeskundigen raad of bijstand verleend
 „te hebben, door met het doel om genezing aan te
 „brengen van kwalen, waaraan de na te noemen per-
 „sonen voorgaven, dat zij zelve of hare kinderen
 „lijdende waren, middelen voor te schrijven of aan
 „te wenden als: op 23 November aan C. H. door haar
 „het drinken van warm water aan te bevelen als
 „middel tegen zenuwachtigheid; op 23 Nov. aan M. H.
 „v. M door, na hare ontbloote borst met de handen
 „betast te hebben, haar het dagelijks gebruik van
 „gestampt zoethout enz ”

Naar wij bescheidenlijk meenen is deze dagvaar-
 ding niet geheel zuiver gesteld. De ten laste legging
 had moeten zijn, dat de J. niet toegelaten tot het
 beroep van geneeskunsttoefenaar nogtans buiten nood-
 zaak, dat beroep had uitgeoefend, door aan verschil-
 lend personen geneeskundigen raad of bijstand te
 te verstrekken als bedrijf hierin bestaande, dat enz.
 (omschrijving der feiten).

Het vonnis van den Kantonrechter overwoog o.a.
 dat de feiten bij dagvaarding aan den beklaagde ten
 laste gelegd, wettig en overtuigend waren bewezen.

Dat echter de dagvaarding nog inhoudt, dat de
 beklaagde, hetgeen hem wordt ten laste gelegd, heeft
 verricht als bedrijf of beroep: maar *dat deze woor-*
den niet bevatten de ten laste legging van eenig feit;
 dat toch deze woorden alleen opleveren eene *quali-*
ficatie, die onder *zekere omstandigheden* kan gegeven
 worden aan meerdere op zich zelf staande, ten laste

gelegde, wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten; dat deze woorden dus niet kunnen bevatten een *feitelijk element* van de overtreding, waarvan in dit geding sprake is en dat dus hunne vermelding in de dagvaarding is geweest onnoodig en overbodig.

Nadat de Kantonrechter nu heeft aangehaald art. 1 der wet van 1865 Stbl. 60 overweegt hij verder: dat bij de wet niet nader is omschreven, wat onder geneekundigen raad of bijstand moet worden verstaan, maar dat wel uit de door de Regeering gegeven toelichting blijkt, dat deze woorden in zeer ruimen zin moeten worden opgevat, onder anderen, dat daartoe *niet* wordt vereischt het toedienen van geneesmiddelen; zoodat *elke raad of bijstand*, ingeroepen of gegeven *met het doel* om genezing van voorgewende of werkelijk bestaande kwalen te verkrijgen, als *uitoefening der geneeskunst moet worden beschouwd*.

Wij meenen hier de opmerking niet te mogen weerhouden, dat, waar de wet zegt: het geven van raad enz. — *als bedrijf* is uitoefening der geneeskunst, naar onze bescheiden meening deze overweging niet is overeenkomstig de wet. Zoo ook de volgende, die, na aanhaling van verschillende opmerkingen en gewisselde stukken naar aanleiding van de wetsontwerpen, boven door ons behandeld, overweegt en zegt: *dat niet de gewoonte om onbevoegd geneeskundigen raad of bijstand te verleenen, maar alleen de gewoonte om tegen belooning dit te doen* in strijd is met art. 1 der wet van 1865.

Dit laatste behoeven wij hier niet te weerleggen; met hetgeen boven daaromtrent te lezen is, meenen wij te kunnen volstaan.

Hierna nu, deelt de Kantonrechter(-plaatsvervanger) mede de discussie in de Tweede Kamer naar aanleiding van art. 436 W. v. S. waardoor hij tot de slotsom komt, dat de beklaagde moet worden geacht in al de ten laste gelegde feiten buiten noodzaak geneeskundigen raad en bijstand te hebben verleend; waarop nu onmiddellijk volgt: „dat echter aan den „beklaagde *niet* is ten laste gelegd, dat hij te dier „zake *eenigerlei belooning* heeft ontvangen, zoodat in „dezen de ten laste gelegde wettig en overtuigend „bewezen verklaarde feiten, niet kunnen beschouwd „worden als: „het uitoefenen der geneeskunst = *het „geven van geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf*,” „daar gelijk boven is overwogen, het geven van geneeskundigen raad enz. in den zin der bepaling van „art. 1 der wet van 1 Juni 1865 *dàn alleen als bedrijf „kan worden beschouwd, wanneer het tegen belooning geschiedt*; dat dñs, daar art. 1 der voormelde wet dñs „alleen eene toelating vordert, wanneer de geneeskunst als bedrijf wordt uitgeoefend, de voormelde „wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten, „niet kunnen vallen onder het bereik van art. 436 „van het Wetboek van Strafrecht; dat noch bij eenige „andere wetsbepaling daartegen straf is bedreigd.”

De Kantonrechter, rechtdoende, verklaart, dat de feiten aan den beklaagde ten laste gelegd wettig en overtuigend bewezen zijn, dat ze niet strafbaar zijn en ontslaat den beklaagde te dier zake van alle rechtsvervolging.

Naar onze meening is dit vonnis daarom onjuist gewezen, omdat de Kantonrechter voor het verleenen van genees-, heel- of verloskundigen raad en bijstand

ALS BEDRIJF vordert, dat bewezen zij: *betaling*, wat gelijk wij boven meenen te hebben aangetoond, in strijd is met eene juiste verklaring van art. 1 der Wet van 1865.

Bij het vonnis van de Arrondissements Rechtbank te 's Gravenhage d.d. 17 April 1888, W. 5555, waarbij de zaak van de J. in hooger beroep wordt behandeld en dat het hierboven besprokene vonnis vernietigde, schijnt het ons geoorloofd een weinig uitvoerig stil te staan, te meer, omdat de overwegingen naar aanleiding van art. 1 der wet van 1865 Stbl. 60, en art. 436 S. W. geheel hetzelfde weergeven, wat wij boven omtrent die artikelen hebben geschreven.

Het overweegt, dat in de dagvaarding wordt gemeld, dat beklaagde, door het doen der nader omschreven handelingen geneeskundigen raad of bijstand heeft verleend „als beroep of als bedrijf”;

dat deze woorden niet enkel opleveren eene qualificatie maar ook hebben eene *zeer bepaalde, algemeene, bekende, feitelijke beteekenis* (wij spatieeren) waardoor voor beklaagde duidelijk en zonder twijfel werd aangewezen, wat hem in de dagvaarding werd ten laste gelegd, en tegen welke feiten hij zich had te verdedigen;

verder werd overwogen, dat noch in art. 1 der Wet van 1865 noch in art. 436 W. v. S. het ontvangen van belooning voor het *uitoefenen der geneeskunst als bedrijf of als beroep uitdrukkelijk* wordt gevorderd;

(de rechtbank wil hier blijkbaar zeggen: „voor het „uitoefenen der geneeskunst of het uitoefenen van „het beroep van „geneeskundige”; want art. 1 Wet van 1865 spreekt van het geven *van raad enz. als bedrijf* en noemt dit uitoefenen der geneeskunst);

dat dit vereischte in het bijzonder niet kan worden afgeleid uit de woorden en de geschiedenis der Wet van 1865;

dat toch bij het tot stand komen dier wet aanvankelijk de bedoeling was elke, ook de enkele daad van het onbevoegd verleen van geneeskundigen bijstand, die tegen belooning geschiedt, strafbaar te stellen, maar daarentegen dat verleen van bijstand waar het zonder uitzicht op belooning geschiedt slechts dan met straf te bedreigen, wanneer het als *bedrijf* plaats had;

dat bij de behandeling van de artikelen der wet daarin verandering is gebracht en in art. 18 de woorden: „tegen of zonder belooning” zijn weggevallen, niet om dat verleen van bijstand geheel straffeloos te doen zijn, maar alleen om twijfel weg te nemen, dat in elk geval, ook indien belooning werd gevraagd, voor de strafbaarheid wordt vereischt het verleen van geneeskundigen bijstand *als bedrijf*; nadat nu in volgende overwegingen de rechtbank de feiten, door ons reeds boven omschreven, als bewezen heeft aangenomen, overweegt zij verder, dat daaruit volgt, dat beklaagde aan die personen geneeskundigen raad en bijstand heeft verleend, en dat hij dat deed als bedrijf, terwijl uit het onderzoeken en behandelen van al die personen, ter zake van verschillende kwalen en op verschillende tijdstippen, *tevens* gebleken is, dat beklaagde door aldus te handelen, daden verrichtte, die het *beroep van geneesheer* kenmerken — weshalve — hij geacht moet worden dat beroep te hebben uitgeoefend.

De beklaagde had hiertegen ter verdediging aangevoerd, dat hij het beroep van tuinman had en dit

dagelijks uitoefende; dat hij zich niet voordeed als geneesheer, de menschen niet tot zich riep en nooit eenige aankondiging daartoe had gedaan, dat hij alleen de zieken, die uit eigen beweging tot hem kwamen naar zijn beste weten raad gaf en hielp; dat hij ieder hielp die kwam, doch nooit eenige belooning daarvoor vroeg of aannam; dat wel enkelen zijner patiënten soms buiten hem om, geld in zijn huis achter lieten, doch dat hij dit gebruikte om behoeftigen, die tot hem kwamen, geneesmiddelen te verschaffen.

Ten aanzien van deze verdediging nu, overwoog de Rechtbank: „dat wel in den regel bij het uitoefenen van een beroep belooning voor de bewezen diensten zal worden gevraagd of ontvangen, doch de belooning niettemin, niet is een noodzakelijk vereischte om de beroepuitoefening te kunnen aannemen;

dat zich toch gevallen kunnen voordoen en hebben voorgedaan, dat een bepaald beroep alleen uit mensche-
lievendheid zonder eenig loon wordt uitgeoefend; dat beklagde, door ieder, die zich aanmeldde en in het bijzonder de personen in de dagvaarding genoemd, geneeskundig te onderzoeken, te behandelen en middelen aan te bevelen, gelijk hij dat heeft erkend en als bewezen is aangenomen, beroepsdaden van den geneesheer deed, en daardoor het beroep van geneeskundige uitoefende; —

Hoewel uit deze overwegingen duidelijk blijkt, dat ook de Rechtbank te 's Gravenhage zuiver de leer is toegedaan, dat hij, die uitoefent de geneeskunst, hij dus, die geeft genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf, daardoor eo ipso uitoefent het

beroep van geneeskunst-oefenaar, meenen wij toch niet te mogen verzuimen met bescheidenheid te wijzen op eene enkele uitdrukking, die ons voorkomt een vlekje te werpen op dit overigens zoo juist gewezen vonnis. Met een enkel woord reeds gaven wij het boven aan; immers de Rechtbank overweegt, dat noch in art. 1 der genoemde wet, noch in art. 436 S. W. het ontvangen van belooning voor *het uitoefenen der geneeskunst als bedrijf* of als beroep uitdrukkelijk wordt gevorderd. Terwijl wij ons met de bedoeling van deze overweging geheel kunnen vereenigen en dus ook meenen, gelijk wij trouwens boven reeds hebben gezegd, dat in belooning niet mag worden gezocht het criterium voor „bedrijf,” meenen wij toch, dat de woorden, waarin de overweging is gekleed, niet geheel correct mogen genoemd worden. Wanneer wij wijzen op hetgeen wij boven meenden te mogen constateeren als verschil tusschen het ontwerp van 1862 en de wet van 1865, welk ontwerp sprak van uitoefening der geneeskunst als bedrijf, terwijl de wet het geven van raad enz. als bedrijf bestempelt met den naam: uitoefening der geneeskunst, dan gelooven wij dat het min juiste der boven aangehaalde uitdrukking duidelijk in het oog springt.

Evenzoo komen, naar wij bescheidenlijk meenen, in het requisitoir van Mr. de Savornin Lohman, uitdrukkingen voor, waarvan de correctheid niet boven alle bedenking verheven is, en wel waar het zegt, dat: „tot staving van het middel in de eerste plaats „wordt aangevoerd, dat de beklaagde, nu in facto is „uitgemaakt, dat de ten laste gelegde feiten zijn ge- „pleegd zonder dat de dader belooning vroeg of

„ontving, deze niet kan worden gezegd *de geneeskunst te hebben uitgeoefend als bedrijf.*” En verder bij de woorden: „de Regeering ging dus blijkbaar uit van „de onderstelling, dat van de uitoefening der geneeskunst een bedrijf kan worden gemaakt, zonder dat „belooning wordt genoten.”

Wij meenen hiermede het einde van onze taak te zijn genaderd, immers de zaak van G. A. Ragazzi, oud 38 jaren, van beroep magnetiseur, geboren te Poschiavo, Zwitserland (Canton des Grisons), wonende te 's Gravenhage, ¹⁾ vond haar middelpunt in een ander vraagstuk, dat boven door ons behandeld is, n.l., of het aanwenden van magnetisme, zonder het bepaalde *doel* van genezing aan te brengen, mag worden aangemerkt als het geven van geneeskundigen bijstand. Gaarne constateeren wij hier, dat de boven door ons voorgestane meening door ons wordt weergevonden in het Arrest van den Hoogen raad — al geloofden wij ook, dat het antwoord op de vraag: „wat is geneeskundige raad?” ook kan geput worden uit de definitie, die de wet geeft van „geneesmiddel,” — terwijl in het vonnis van het Kantongerecht te Schiedam d.d. 4 Mei 1887 (W. 5472) geen overweging voorkomt, die niet reeds is behandeld naar aanleiding van de zaak van G. de Jong.

Evenwel meenen wij ons niet te mogen onthouden om even te wijzen op de volgende woorden in dat vonnis: „overwegende dat in den zin der wet

♦ 1) Zie vonnis van het Kantongerecht te 's Hage d.d. 9 Febr. 1888, vonnis der Haagsche Rechtbank d.d. 29 Maart 1888 en arrest van den H. R. d.d. 18 Juni 1888.

„van 1 Juni 1865, Stbl. 60, onder uitoefening der „geneeskunst moet worden verstaan *elke handeling*, die „ten doel heeft de gezondheid van het individu te „*behouden* of een *krank* lichaamsDEEL tot gezondheid „terug te voeren,” — ter nadere staving van den door ons geopperden twijfel omtrent nauwgezetheid van uitdrukking.

Het vonnis van den Kantonrechter te Sneek d.d. 26 September 1888 (W. 5616) zegt: „dat de bewezen „verklaarde feiten (hierin bestaande: dat beklaagde „zich op zekeren dag heeft begeven naar eene woning, „waarin zich een zieke bevond, dat hij verzocht met „dien zieke alleen te worden gelaten en hem daarna „het gebruik van eenige stoffen aanraadde en dit ver- „volgens eenige dagen achtereen deed) derhalve moe- „ten worden beschouwd als het door den beklaagde „aan den zieken A. W. Z. verleenen van geneeskun- „digen raad en zulks als bedrijf, hetgeen volgens „art. 1 der gemelde wet (van 1 Juni 1865) oplevert „uitoefening der geneeskunst.”

„Overwegende dat krachtens dit art. 1 deze uit- „oefening alleén geoorloofd is, aan wie de bevoegd- „heid daartoe volgens de wet is toegekend enz., dat „alzo in den zin van art. 436 W. v. S. de genees- „kunst de uitoefening is van het beroep van genees- „kundige of arts.”

De *geneeskunst* — is — de *uitoefening* van het *beroep* van geneeskundige of arts? Die uitdrukking komt ons vreemd voor!

Ten slotte moeten wij nog memoreeren een vonnis van het Kantongerecht te Heusden (W. v. h. R. 5603) waar de vraag werd behandeld of eene dagvaarding,

inhoudende, dat een beklaagde onbevoegd en buiten noodzaak geneeskundig heeft onderzocht personen, die aan inwendige ziekten leden en aan hen geneesmiddelen heeft voorgeschreven, daarom moet worden nietig verklaard, omdat dat stuk niet opgeeft, dat bedoeld geneeskundig onderzoek op de inwendige ziekte was gericht, noch dat de geneesmiddelen ter bestrijding dier ziekte waren voorgeschreven.

Het gold hier dus tamelijk wel dezelfde vraag als in de zaak van G. A. Ragazzi: wanneer men een onderzoek bewerkstelligt op het lichaam van eenig mensch en het gebruik van sommige stoffen aanbeveelt — zonder, dat wordt bewezen, dat dit onderzoek gericht was bepaaldelijk op het oplossen der vraag: bestaat er eene onregelmatigheid, eene ongesteldheid — en zoo ja, welke?; zonder dat wordt bewezen, dat het aanbevelen van het gebruik van zekere stoffen bepaaldelijk *ten doel* had om eenige ziekte of ongesteldheid te genezen — dan heeft men niet gegeven: genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand.

Zeer terecht heeft dan ook, naar ons inzien de Kantonrechter beslist, dat de dagvaarding, die dit niet ten laste legt, als nietig moet worden beschouwd.

En hiermede gelooven wij aan het einde van onzen taak gekomen te zijn. Veel zal er wel door ons over het hoofd gezien zijn, en wij zullen voorzeker meer dan wenschelijk is, hebben gefaald in nauwkeurigheid van uitdrukking, waar wij trachtten onze bedoeling duidelijk te doen uitkomen. Gelijk uit onze beschouwingen blijkt, zoowel omtrent de wet van 1865 als omtrent art. 436 S. W. in verband met de in

deze materie gewezen vonnissen, meenen wij dus te mogen constateeren, dat, gelijk wij reeds aan het slot van ons eerste hoofdstuk aanvoerden door art. 436 S.W. geenerlei verandering is gebracht in de gevallen van strafbaarheid, zooals die te voren bestonden. Wij meenen echter niet te mogen verzuimen, juist met het oog hierop te wijzen op een artikel voorkomende in het Weekblad van het Recht N°. 4844 waar Mr. M. Eyssel de vraag behandelt of de kwakzalversadvertenties niet vallen onder de wet en op de vraag in hoeverre het wenschelijk zou kunnen zijn, om achter art. 1 van de wet van 1865 een nieuw artikel te voegen, ongeveer van dezen inhoud: Uitoefening der geneeskunst heeft mede plaats, wanneer de in het voorgaande artikel bedoelde raad schriftelijk wordt verleend, hetzij door aankondiging in de nieuwsbladen, hetzij door gebruiksaanwijzingen van geneesmiddelen door boeken, door circulaires of hiermede overeenkomstige wijze.

NASCHRIFT.

Bijna waren wij het einde van ons proefschrift genaderd, toen wij, tot onze teleurstelling ontwaarden, dat een ander n.l. de heer Mr. J. J. Moll, te Leiden, dezelfde stof tot onderwerp van zijne dissertatie had gekozen. Toch, waar ons reeds bij oppervlakkige kennismaking bleek, dat de methode van behandelen eene geheel andere was en ook de argumenteering aanzienlijk verschilde, daar zal, naar wij bescheidenlijk gelooven, ons proefschrift niet het recht van bestaan behoeven te worden ontzegd.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Terecht zijn de woorden „buiten noodzaak” bij amendement in art. 436 W. v. S. gevoegd.

II.

Voor de strafbaarheid krachtens art. 436 W. v. S. j^o art. 1 der wet van 1865 (Sbl. 60) is het onverschillig of belooning al dan niet gevorderd is.

III.

Hij, die betraapt op het plegen van een strafbaar feit, weigert aan den politiedienaar zijn naam op te geven is niet strafbaar.

IV.

Terecht is in art. 435 n° 2 W. v. S. alleen het aannemen van een vreemd ordeteeken zonder 's Konings verlof, en niet ook het enkel dragen, strafbaar gesteld.

V.

Het is onbewezen, dat de Romeinen de hereditas jacens als een rechtspersoon beschouwden.

VI.

De bepaling van art. 954 B. W. is niet toepasselijk op de gevallen bedoeld in de artt. 993, 994 en 995.

VII.

De voogd bedoeld in art. 315 B. W. moet benoemd worden door de Rechtbank.

VIII.

Wanneer een minderjarige in een gesticht van wel-dadigheid is opgenomen, is slechts de *uitoefening* der bestaande voogdij geschorst, zoolang dat verblijf duurt.

IX.

De koper van een onroerend goed heeft, ook na de overschrijving der koopacte, tegen den verkoper eene persoonlijke actie tot levering van het bezit.

X.

De aanvaarding eener reeds verworpen erfenis moet uitdrukkelijk geschieden.

XI.

Ook op visschersvaartuigen zijn de bepalingen van het 2^e Boek Wetb. v. Kooph. toepasselijk.

XII.

De aanneming van den vrachtbrief door den schipper bewijst niet de inlading der goederen daarin vermeld.

XIII.

De schipper is als gezagvoerder de eenige aansprakelijke persoon, ook dan, wanneer hem is voorgeschreven zich van eenen loods te bedienen.

XIV.

Er is geen hooger beroep van eene beslissing der Rechtbank, waarbij het ontslag van een curator in een faillissement, door crediteuren aangevraagd, geweigerd is.

XV.

Wanneer op verzet van crediteuren de homologatie van een accoord is geweigerd, behooren de proceskosten niet tot de schulden van den faillieten boedel.

XVI.

Onder „rechter” in art. 403 W. v. Sv. moet ook verstaan worden : rechter-commissaris (in de instructie).

XVII.

Ten onrechte ontzegt art. 96 der Grondwet den wetgever de bevoegdheid om de onvereenigbaarheid van enkele uit 's Lands kas bezoldigde ambten met het lidmaatschap der Staten-Generaal uit te spreken.

XVIII.

De wet op de middelen kan de Regeering de bevoegdheid niet ontnemen de door de wet vastgestelde belastingen te heffen.

XIX.

Het is niet in strijd met art. 175 G. W., dat plaatselijke verordeningen tot heffing van schoolgeld, een hooger schoolgeld eischen van niet-ingezetenen, dan van ingezetenen der gemeente.

XX.

De prijsvermindering der goederen in den laatsten tijd, is niet het gevolg van eene stijging van de waarde van het goud.

